

DE LANDSCHAPPEN

Slootonderhoud door Het Zuid-Hollands Landschap

Het Zuid-Hollands Landschap beheert 900 kilometers sloten in het veenweidegebied van de Krimpenerwaard en Vijfheerenlanden. De kilometerslange percelen hebben een breedte van 20 tot 50 meter en worden door sloten van elkaar gescheiden. Dit slootbeheer brengt hoge kosten met zich mee. Bureau Waardenburg heeft het huidige beheer geëvalueerd met bijbehorende kosten en inzicht verstrekt wat een optimaal slootbeheer met hoge natuurwaarden kost.

Het slootonderhoud bestaat uit schoning en baggeren. Bij schoning wordt periodiek (meestal elk najaar) de water- en oeverplanten weggehaald zodat het water voldoende kan doorstromen. Bij baggeren wordt het baggerslib verwijderd, dat bestaat uit opgehoopt afgestorven plantenmateriaal en ingespoeld sediment. De slappe veengrond komt door vertrapping van het vee gemakkelijk in de sloot terecht. Baggeren vindt afhankelijk van de aangroei om de paar jaar plaats. Behalve aan- en afvoer en voldoende waterberging worden de voedingsstoffen in de baggerlaag verwijderd waardoor het water minder voedselrijk wordt. Ook blijft de sloot op diepte en loopt de watertemperatuur minder hoog op.

Het huidig slootonderhoud gebeurt met ecoreiniger en maai-korf in het najaar. Bij deze machines blijven de plantenwortels en oeverkanten in tact. Dit is ecologisch gezien gunstig. In de Vijfheerenlanden wordt de schoning vaak een jaar overgeslagen; in de

Krimpenerwaard kan dit hooguit bij 10% van de sloten. Het maaisel (water- en oeverplanten) wordt over de "insteken" gelegd zodat de oeverzone niet verrijkt en zoveel mogelijk als veevoer gebruikt. Specifiek beheer wordt uitgevoerd voor soorten zoals krabbescheer, groene glazenmaker en zwarte stern en vissen. Met de baggerpomp wordt de bagger over het land gespoten en dient als meststof voor weidevogelgrasland. Door de grote baggeraanwas (gemiddeld 6 cm/jaar) moet er in de Krimpenerwaard om de paar jaar worden gebaggerd.

Voor een optimaal slootonderhoud moeten de reservaten uit aaneengesloten gebieden bestaan met een eigen peilbeheer. Deze gunstige situatie komt in de Vijfheerenlanden voor. Sloten groeien en slibben hier veel minder snel dicht. (baggeraanwas gemiddeld 1,5 cm/jaar) Bovendien komt hier door de bodempbouw (klei op veen) kwelwater voor dat ook bijdraagt aan een goede waterkwaliteit. Heikikker, grote modderkruiper, platte schijfhoorn en kamsalamander zijn hier belangrijke slootbewoners.

Door de versnipperde ligging in de Krimpenerwaard is het slootonderhoud relatief duur.

Realiseren van aaneengesloten reservaten is belangrijk zodat een eigen peilbeheer mogelijk is, de interne en externe eutrofiering zal afnemen en de slootwaterkwaliteit verbeteren. De weidesloten zullen dan minder snel dichtgroeien en dichtslibben. Een extensivering van het slootonderhoud leidt tot ecologische winst voor verscheidene soorten.

Illustratie uit 'In sloot en plas' van M.A. Koekoek (© Noordhoff Uitgevers)

Ontgronding Takkenhoogte opstap voor succesvolle natuurontwikkeling

De kronkelende Reest vormt de grens van Drenthe en Overijssel. Hoog op de flank van dit beekdal, bij Wildenberg-Rabbinge, ligt het reservaat Takkenhoogte-Meeuwenveen. Aan dit inzijsgebied van de Reest zijn door natuurontwikkeling in de afgelopen 10 jaar 30 ha jonge heideontginningsgronden toegevoegd. Een verandering die zowel door planten als dieren positief is ontvangen.

Bij aankoop van de grond was een ontgrondingsvergunning voor 1 meter diep geel zand over een oppervlakte van 8 ha van kracht. Het Drentse Landschap heeft in goed overleg met de concessiehouder en het waterschap de plannen voor zandwinning, waterberging en natuurontwikkeling in elkaar geschoven. De zandwinning werd beperkt tot die gebieden die diep zijn afgegraven.

Dit resulteerde erin dat behalve 70.000 m² voedselrijke bouwvoor ook 80.000 m² geel zand werd afgevoerd.

Een andere ingreep was dat de kaarsrechte Reestvervangende leiding een meer kronkelend verloop kreeg met glooiende oevers en voor waterberging geschikte waterpartijen en overstromingsvlaktes met moerasvegetaties. Bijkomend voordeel was de toename van de kweldruk in de beekdalgraslanden van de Reest. Regeneratie van heidevegetaties werd mogelijk door het afgegraven van de voedselrijke bouwvoor, gekoppeld aan herstel van vennen en restauratie van het oorspronkelijke patroon van slenken en ruggen.

Na ruim 10 jaar is het gebied uitgedroefd tot een pareltje. De Struik- en Dophei lijkt wel gezaaid, Kraaihei en Kruiwilg komen eveneens voor.

In de ondergroei zijn Moeraswolfsklauw en Kleine zonnedaauw bijna dominant met verspreid Geelgroene zegge en Koningsvaren. Op zandige kopjes Bleekgele droogbloem en Dwergviltkruid. Langs de slenkranden massaal Bruine snavelbies, Blauwe zegge en Ronde zonnedaauw en in de vennen Waterpostelein en Naaldwaterbies. Ook de fauna reageert positief met véél broedende Geelgorzen, naast leuke soorten als Grauwe klauwier, Tapuit en Roodborsttapuit en steevast enkele Wulpen. Blauwborsten en Grauwe ganzen broeden in de moerasvegetaties. Vanuit het gebied Wildenberg hebben reptielen het gebied nog niet gekoloniseerd, maar er zitten al wel volop Heikikkers. Heideblauwtjes en Hooibeestjes zijn talrijk evenals veel libellensoorten. Het onderhoud van Takkenhoogte gebeurt door 5 tot 8 Hooglanders. Ze zijn de opslag van berk en wilg de baas en weten helaas ook de massaal tussen de heide opkomende Koningsvarens kort te houden. Vanaf een kijkheuvel, aangelegd van een deel van de bouwvoor, is het schitterende terrein mooi te overzien.